

nominał	10 zł
metal	925/1000 Ag
stempel	lustrzany
średnica	32,00 mm
masa	14,14 g
wielkość emisji	25. 000 szt.

Awers: Wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej. Poniżej orła napis: ZŁ 10 ZŁ. Z lewej strony stylizowany wizerunek fragmentu Zamku Rapperswilekiego, z prawej strony stylizowany wizerunek fragmentu Zamku Królewskiego w Warszawie. U góry napis: RZECZPOSPOLITA / POLSKA / ROK 2000. Pod lewą łapą orła znak mennicy: $\frac{m}{w}$.

Rewers: Stylizowany wizerunek fragmentu Kolumny Barskiej: fragment trzonu, głowica, kula i orzeł. Z lewej strony napis: MAGNA / RES / LIBERTAS oraz półkolem napis: MUZEUM POLSKIE. Z prawej strony napis: 1870 / 2000 oraz półkolem napis: W RAPPERSWILU.

Projektant monety: Ewa Olszewska-Borys

Moneta została wyprodukowana w Mennicy Państwowej SA w Warszawie.

Skład i druk: Drukarnia NBP

Moneta kolekcjonerska

W dniu 18 października 2000 r. Narodowy Bank Polski wprowadza do obiegu monetę kolekcjonerską, upamiętniającą 130. rocznicę powstania Muzeum Polskiego w Rapperswile, o nominale 10 zł, wykonaną stemplem lustrzanym w srebrze. Początki Muzeum Polskiego w Rapperswile wiążą się nierozdzielnie z osobą Władysława hr. Broel-Platera, uczestnika powstania listopadowego i - od jego upadku - emigranta, jednego z najbardziej aktywnych członków tzw. Wielkiej Emigracji. Trudno dziwić się, że wybór Platera, poszukującego miejsca, w którym będzie można wspominać pozostającą pod zaborami Polskę i szukać dla niej wsparcia, padł na Rapperswil. Stare miasteczko, niezwykle malowniczo usytuowane na półwyspie, przy wschodnim brzegu Jeziora Zuryskiego, ze swego położenia czerpało od wieków co najmniej dwie korzyści. Pierwszą były wpływy z przeprawy przez jezioro, które przyczyniły się do bogacenia się miasta, drugą - niezwykle widoki: w wodzie otaczającej miasto z trzech stron odbijają się zarówno zielone wzgórza wznoszące się bezpośrednio ponad jeziorem, jak

i oddalone, monumentalne, nawet w lecie pokryte śniegiem, surowe szczyty Alp Glarneńskich. Zanim w Rapperswile powstało muzeum, z inicjatywy Platera na cyplu nad brzegiem jeziora, wzniesiono wysoką kolumnę, zwieńczoną figurą orła z rozpostartymi skrzydłami, który jakby za chwilę miał wzbić się do lotu. Monument, autorstwa architekta Juliusa Stadlera i rzeźbiarza Louisa Wethli odświeżony został dokładnie w setną rocznicę zawiązania konfederacji barskiej, 16 sierpnia 1868 r. Przesłanie figury orła dopełniły, widoczne na cokole: herb Rzeczypospolitej z okresu przedrozbiorowego oraz napis głoszący: „Magna Res Libertas” - „Wolność jest wielką rzeczą”. Muzeum, we wznoszącym się nieopodal kolumny, gotyckim zamku założone zostało w roku 1870; jego powstanie było możliwe dzięki podpisanej rok wcześniej umowie między Władysławem Platerem a władzami miasta, na mocy której Polacy otrzymali prawo dzierżawy zamku na 99 lat. Muzeum Polskie szybko stało się bardzo sprawnie działającą placówką z interesującymi zbiorami. Było to w znacznej mierze zasługą wybitnych postaci,

od początku popierających wysiłki hr. Platera. W skład pierwszego zarządu Muzeum weszli: pisarze i publicyści - Ignacy Józef Kraszewski i Stefan Buszczyński, wybitny znawca sztuki i bibliofil Henryk Bukowski, Agaton Giller oraz Władysław hr. Tarnowski. Wkrótce Muzeum Narodowe Polskie, bo taką właśnie przybrało nazwę, zaczęło przyciągać szereg innych osób żyjących na emigracji, które udzielały placówce nie tylko moralnego, ale i materialnego wsparcia. Poeta Krystyn Ostrowski założył specjalny Fundusz Stypendialny, a Franciszka i Seweryn Duchcińscy, Henryka Dzieduszycka-Cappelli i wielu innych przekazało Muzeum Polskiemu kolekcje dzieł sztuki. Rapperswil odwiedzali m.in.: Maria Konopnicka, Eliza Orzeszkowa, Oskar Kolberg, Mieczysław Karłowicz, a także późniejsi prezydenci Polski: Gabriel Narutowicz i Ignacy Mościcki. W roku 1892 na ponad cztery lata przyjechał do Rapperswilu Stefan Żeromski, który nie tylko opiekował się, coraz szybciej powiększającym się, księgozbiorem, ale również pomagał w urządzaniu ekspozycji.

Zbiory Muzeum wyeksponowane były w tym czasie w kilkunastu salach na wszystkich kondygnacjach zamku. Zwiedzających witała tzw. Sala Portretowa, w której zgromadzono popiersia i obrazy przedstawiające wybitne postacie z naszych dziejów: królów Polski, hetmanów, bohaterów narodowych, a także uczonych i pisarzy. W kilku salach wyeksponowane zostały bogate zbiory broni i umundurowania; wiele z nich zostało podarowanych Muzeum Polskiemu bezpośrednio przez ich właścicieli: uczestników powstania listopadowego, styczniowego i Wiosny Ludów. W zajmującej najwyższe piętro galerii znalazły się obrazy Juliusza Kossaka, Juliana Fałata, Leona Wyczółkowskiego, Henryka Rodakowskiego oraz znanych artystów obcych, m.in. Portret Władysława IV, pędzla Rubensa. Osobne ekspozycje poświęcono Mikołajowi Kopernikowi, poecie i rzeźbiarzowi Teofilowi Lenartowiczowi oraz Adamowi Mickiewiczowi. W tzw. Pokoju Mickiewicza, który prawie w całości urządził Żeromski, znalazły się nie tylko liczne wizerunki poety i wydania jego dzieł, ale też pamiątki osobiste, podarowane przez syna poety - Władysława. Postacią, którą najbardziej uczczono w Rapperswilu, był jednak Tadeusz Kościuszko, bohater narodowy i naczelnik powstania 1794 r., zmarły na ziemi szwajcarskiej w 1817 r.

Na poświęconej mu ekspozycji znalazły się portrety malarskie i graficzne, wyobrażenia słynnych bitew z udziałem jego wojsk, a także szereg pamiątek, które towarzyszyły Naczelnikowi w ostatnich latach życia: przybory toaletowe i do pisania; pamiątki wykonane własnoręcznie przez Kościuszkę; łóżko, na którym umarł w mieszkaniu w Solurze; wreszcie fragmenty ubioru i włosy, które - niekiedy w bogatej oprawie - pełniły funkcje osobliwych relikwii, z pieczołowitością przechowywanych przez spragnionych niepodległości rodaków. Największym skarbem Muzeum Polskiego pozostało jednak serce Kościuszki, dla przechowywania którego urządzono specjalną kryptę, usytuowaną w przyziemiu tzw. Wieży Prochowej. Urna z sercem Kościuszki opuściła Rapperswil w roku 1927 i powróciła do wolnej już Ojczyzny. Razem z nią zabrano również, zgodnie z uchwałą sejmu, wszystkie pozostałe zbiory muzealne i księgozbiór. Kilka tysięcy obiektów znacznie wzbogaciło kolekcje Muzeum Narodowego w Warszawie, Muzeum Narodowego w Krakowie, Muzeum Wojska i Biblioteki Jagiellońskiej.

Pozbawiony eksponatów zamek w Rapperswilu opustoszał, ale nie na długo; zgodnie z umową dzierżawy w dalszym ciągu jego zagospodarowanie i urządzenie leżało w gestii społeczności polskiej. W 1936 r. uroczystie otwarto tzw. drugie Muzeum Rapperswilskie, noszące oficjalną nazwę Muzeum Polski Współczesnej. Zadaniem placówki, której kustoszem była Halina Kenarowa, stała się prezentacja osiągnięć Polski w dziedzinie przemysłu i kultury; promowano tu również naszą sztukę współczesną. W latach wojny wokół muzeum gromadzili się żołnierze 2 Dywizji Strzelców Pieszych gen. Bronisława Prugara-Ketlinga, internowani po przekroczeniu granicy szwajcarskiej w 1940 r.

Po 1945 r. zaczęły się psuć stosunki między władzami szwajcarskimi a nowymi administratorami muzeum. Dążność władz polskich do zorganizowania w Rapperswilu placówki mającej propagować osiągnięcia PRL, przyczyniła się do wypowiedzenia dzierżawy i zamknięcia Muzeum w roku 1949. W 1975 r. w zamku rapperswilskim zainaugurowano działalność trzeciego już Muzeum Polskiego w tym miejscu. Do jego utworzenia przyczyniły się przede wszystkim zabiegi Janusza Morkowskiego, z zawodu inżyniera chemika, mieszkającego w Szwajcarii od wielu lat. Również ta placówka skupiła wokół siebie szerokie grono emigrantów. I nie tylko emigrantów - na czele Towarzystwa Przyjaciół Muzeum od wielu lat stoją rodowici Szwajcarzy. Od 1989 Muzeum utrzymuje oficjalne kontakty z placówkami kulturalnymi w Polsce. Dzięki tym kontaktom do Rapperswilu trafiło wiele dzieł sztuki: obrazy, grafiki, wyroby rzemiosła artystycznego, przekazanych w długoterminowy depozyt przez polskie muzea. Ekspozycja stała Muzeum rapperswilskiego daje możliwość poznania wielu aspektów naszej historii i kultury. Prezentowane tu są m.in. osiągnięcia w dziedzinie nauki, począwszy od czasów Kopernika do XX wieku, literatury (fragment ekspozycji poświęcono polskim noblistom) i muzyki. Reprezentatywny wybór malarstwa, rzeźby, ceramiki, szkła, tkanin daje możliwość zapoznania się ze sztuką polską czasów nowożytnych. Nie brakuje też eksponatów prezentujących kulturę i sztukę ludową we wszystkich rejonach Polski. Historia naszego kraju prezentowana jest przez pryzmat sukcesów polskiego oręża, historię walk niepodległościowych (zarówno tych z okresu zaborów, jak i tych zakończonych zwycięstwem idei „Solidarności”) i losów Polaków zgromadzonych na emigracji. Nie zapomniano oczywiście o relacjach polsko-szwajcarskich. Eksponaty przypominają zarówno o Szwajcarach zasłużonych dla naszego kraju, jak i Polakach, którzy na ziemi Helwetów znaleźli drugi dom. Wśród tych Polaków był Ignacy Jan Paderewski, któremu w Rapperswilu poświęcono większy fragment ekspozycji.

Muzeum Polskie jest członkiem Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie. W 1998 r. kolejna sesja Konferencji z udziałem wielu gości z Polski i zza granicy odbyła się właśnie w zamku w Rapperswilu. W ubiegłym roku Muzeum zainicjowało wydawanie książek w serii „Biblioteka Rapperswilska”.

Wszystkie monety kolekcjonerskie są prawnym środkiem płatniczym w Polsce.